

Anselm Grün, Andrea J. Larsonová

A STRÝČKU WILLI...

Dialog o velkých otázkách života



A STRÝČKU WILLI...

Dialog o velkých otázkách života

Anselm Grün, Andrea J. Larsonová

přeložila Maria Mlada Ondrášová

Anselm Grün, Andrea J. Larsonová

A STRÝČKU WILLI...

Dialog o velkých otázkách života

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována a ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Copyright © 2014 by Adeo Verlag in der Gerth Medien GmbH, Asslar Verlagsgruppe Random House GmbH, Münchenand Vier Türme Verlag Vier Türme GmbH, Münsterschwarzach

© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2018

Translation © Maria Mlada Ondrášová, 2018

Photos credit © Kristin Moore

Cover design © Renata Brtnická, 2018

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON

Vykáňská 5, 100 00 Praha 10

www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7553-566-5

Milý strýčku Willi,

vzpomínám si na jednu z Tvých návštěv u nás doma. Mohlo mi tehdy být asi třináct a zrovna jsem v sobě objevila básnické střevo. Seděl jsi uvolněně na naší pohovce s pestrým květinovým potahem a pil kávu, když Ti moje mamka vyprávěla, že jsem se dala na psaní básniček a už jich mám plný sešit. Buď jsi opravdu zrovna neměl nic na práci, nebo jsi jen nedokázal svou neteř zklamat – každopádně jsi projevil zájem si básničky přečíst. Ten sešit mám dodnes, a dodnes žasnu nad tím, jak jsi jako hodný strýček tyhle moje – často nepochopitelně melancholické – básnické pokusy nadšeně chválil. Koho by tenkrát napadlo, že dnes, o dvě desetiletí později, spolu napíšeme knihu!

Už se těším, až Ti budu klást osobní otázky, že Tě poznám jako člověka ještě z nové strany. Kromě toho doufám, že se dozvím i nějaké moudro, které jsi odhalil v tichu kláštera. V tichu, o kterém si jako matka tří dětí v koloběhu kaž-

dodenního života můžu jen nechat zdát. Jsem zvědavá, jak se naše zkušenosti a životní postoje budou překrývat, doplňovat, nebo si možná budou v něčem i odporovat. Myslím si totiž, že si v jádru nejsme nepodobní, navzdory zřetelným a četným rozdílům. Jsi bratr mé matky, takže o generaci starší než já. Jako muž a žena se od sebe tak jako tak podstatně lišíme. Ty žiješ v klášteře a za základ svého života jsi zvolil spiritualitu a náboženství, já jsem se odstěhovala do Ameriky za svou láskou a za své hlavní poslání jsem si vybrala rodinný život. Ale jedno máme kupodivu společné: kromě teologie jsi studoval ekonomii, jako já. V mnohém je mi však Tvůj způsob života cizí. A jsem si jistá, že se najdou sporné body, kde nebudeme schopni najít společného jmenovatele. Každopádně to zřejmě bude zajímavé – a jak znám Tvůj humor, taky zábavné.

Především ale musíme vysvětlit, jak vznikl název téhle knihy a že je naše rodina v jistém smyslu

rozdělená: jedna část Tě totiž od té doby, co jsi v klášteře, oslovuje Tvým řeholním jménem Anselm, zatímco ta druhá se drží Tvého křestního jména Wilhelm, tak jako i já.

Jak vlastně dokážeš spojit duchovního Anselma s tím původním Willim – rozumějí si, nebo mezi nimi dochází ke konfliktům? Snažíš se zůstat pořád Willi, nebo to je chlapec, který patří minulosti? Jaké to je, když člověk najednou odloží své křestní jméno, které nosil odmalička? Řeknu rovnou, že pro mě změna *příjmení* nepředstavovala vůbec žádný problém, stejně to moje v Americe nikdo neuměl vyslovit. Kromě toho jsem si ho mohla nechat jako prostřední jméno, takže vlastně vůbec nevím, jaké to je, vzdát se svého jména. Staneš se s novým jménem taky novým člověkem? A jak jsi vůbec přišel na jméno Anselm?

Milá Andreo,

ptáš se mě na jméno. Tady musím rozlišit svůj emocionální vztah k oběma jménům a vztah řekněme spirituální. Willi mi říkali rodiče a sourozenci. A prvních devatenáct let svého života to bylo mé jediné jméno, moje identita. Když jsem pak vstoupil do kláštera, měli jsme si vybrat řeholní jméno. Uvažoval jsem o něm dlouho. Pak mě napadlo jméno Anselm, protože mě fascinoval Anselm z Canterbury. Tehdy jsem toho o něm ještě moc nevěděl, jen to, že to byl největší teolog benediktinského řádu. Po maturitě jsem byl hrozně ctižádostivý – taky jsem se chtěl stát velkým teologem. Teprve později jsem se Anselmem zabýval víc a zaujaly mě dva aspekty jeho osobnosti: byl to velký myslitel, ale zároveň muž modlitby. Jeho programem bylo *Fides quaerens intellectum*, to znamená „víra hledající rozum“.

Věřící člověk se nespokojí s tím, věřit něčemu, co je mu předkládáno zvenku. Chce pochopit to, čemu věří, a uvést to v soulad se svým rozumem. A to je také důležitý program méj teologie. Stále znovu se

chci ptát: „Co to znamená pro mě? Jaká zkušenost je za touto výpovědí? A k jaké zkušenosti mě chce tato pravda víry dovést?“ Druhý aspekt: v Anselmově životopise čteme, že to byl nejlaskavější člověk své doby. V tom ho samozřejmě nenapodobím, ale je to pro mě výzva, abych zůstal skrz skrz člověkem a ve své teologii neujížděl.

Vzhledem k tomu, že se jménem Anselm žiju už devětačtyřicet let, cítím se s ním vnitřně spojen. A prožívám v něm svou identitu. Ale když mě sourozenci, synovci a neteře oslovují „Willi“, je mi to milé. I jako mnich zůstávám členem rodiny Grünových, nevyčlenil jsem se. Cítím se pak skutečně jako bratr svých sester a bratrů. A je pro mě dobré, že v rodinném kruhu zůstávám na stejné rovině se všemi ostatními, že prožitky, které nás v dětství utvářely, ke mně stále patří. Ve jménu Willi cítím své kořeny, které také patří k mé identitě.

V posledních letech jsem se víc zabýval etymologií jmen. Wilhelm znamená „ochotný ochránce“. I můj

otec se jmenoval Wilhelm. Po něm jsem to jméno dostal, ačkoliv nejsem nejstarší syn, nýbrž až třetí. Můj otec byl skutečným ochráncem naší rodiny a i nám dětem vždycky kryl záda. Proto je mi tohle jméno velmi milé. Celý život jsem chtěl chránit druhé. Nesnesl jsem, když se někomu ostatní posmívali – probouzelo to ve mně ochranný instinkt. A Anselm znamená „chráněný bohý“. Užasl jsem, když jsem si uvědomil paralelu těchto dvou jmen. Ve jménu Anselm poznávám, že mě Bůh chrání. A jako Boží chránělec si na různé věci troufám. Zkušenost Boží ochrany mě zbavuje strachu zkusit něco nového. To, že nejsem bázlivý, mě spojuje i s mým otcem. Byl to odvážný muž. Bez peněz se odstěhoval z Porúří do katolického Bavorska a z něčeho tam vybudoval obchod.

Tak ke mně obě jména promlouvají. Necítím se rozdvojen. Obě jména mi říkají něco důležitého o mé identitě. Nové jméno ve mně zcela jistě probudilo něco nového, ale neodcizilo mě mému jménu původnímu.

•••

Mluvíš o spojení se svým otcem skrze stejné jméno – ale také skrze vzájemnou podobnost. Škoda, že zemřel dřív, než jsem se narodila. Ale vím, že si také pohrával s myšlenkou vstoupit do kláštera, a pak se stal otcem sedmi dětí. Jako hlava tak početné rodiny se určitě nemohl věnovat duchovním věcem tak, jak by si možná byl přál. Carl Gustav Jung jednou řekl: „*Nic nemá silnější vliv na život dětí než to, čeho rodiče nemohli dosáhnout.*“ Často se stává, že nevědomky přejímáme touhy svých rodičů a naplňujeme je ve svém životě. V zásadě na tom nevidím nic špatného, často jsme jim v mnohém podobní, a jim prostě jen nebylo umožněno, aby šli za svými sny.

Vidíš se – vzhledem k tomu, že jsi se už jako velmi mladý rozhodl stát se mnichem – jako někdo, kdo svým způsobem naplnil sen svého otce?

•••

Určitě mám podobnou spiritualitu jako můj otec. Jako on se dokážu nadchnout krásou přírody,

krásou liturgie a Božím tajemstvím. Ale nikdy mě nenapadlo, že bych svým životem v klášteře realizoval nesplněnou touhu svého otce. Když jsem se však zamyslel nad větou C. G. Junga, kterou cituješ, něco na tom možná bude. Možná jsem opravdu ve svém životě uskutečnil něco z nenaplněných snů svého otce. Byl, jak víš, obchodníkem. Jeho tři sourozenci se všichni stali benediktiny: bratr byl P. Sturmius, mnich v Münsterschwarzachu, starší sestra byla benediktinkou v Herstelle, Sr. Synkletika, a mladší sestra Sr. Giseline byla misijní benediktinkou v Tutzingu a odtamtud byla vyslána do Manily. Otec mi vyprávěl, jak jako mladý přišel do kláštera Sankt Ottilien, aby požádal o přijetí. Byl představen novicmistrovi, P. Erhardu Drinkwelderovi. Ten se ho zeptal: „Čím jste?“ Když řekl, že obchodníkem, odpověděl mu P. Erhard, že obchodníky v klášteře nepotřebují. Tak se můj otec začal ohlížet po nevěstě. A myslím, že pro naši rodinu byl nakonec velkým požehnáním.

Ale nemyslím si, že by mé rozhodnutí pro mnišský život bylo nějak ovlivněné zvenku. I když možná

svým způsobem naplňuji sen svého otce, cítím, že to je pro mě ten správný způsob života. Samozřejmě byl můj otec hrdý na to, že jsem se stal benediktinem. Bohužel zemřel krátce před mým kněžským svěcením. Dokonce už měl napsanou řeč, kterou chtěl pronést při mé primici. Určitě se tak splnil nějaký jeho sen. Dnes to vidím tak, že jsem po něm podědil touhu po duchovním životě. Ale je to moje vlastní touha, kterou se jako mnich snažím naplnit.

•••

Cítím to podobně. Před delší dobou se mě moje matka zeptala, jestli nemám pocit, že nevědomky realizuji její lásku k cizím zemím a vztah k jiným kulturám, když ona jako mladá prostě nemohla odejít do světa. Hodně mě to tenkrát překvapilo – do té doby jsem byla přesvědčená, že s hrdostí kráčím svou vlastní cestou, tak odlišnou od té její. Ale vidím, co všechno máme společné, že jsme, přinejmenším pokud jde o životní dychtivost, ze stejného těsta, podobně jako to Ty prožíváš ve vztahu ke spiritualitě svého

otce. A jako matka teď sama vnímám, že svým dětem podvědomě předávám nejen podobné schopnosti, ale také touhy.

Samozřejmě žijeme každý svůj vlastní život, jdeme za tím, co nás oslovuje, co se nás niterně dotýká. Když jsem se odstěhovala do Ameriky, chtěla jsem zažít něco nového, poznat jiné lidi a jejich kulturu, čelit novým výzvám a poznat sama sebe z nové stránky.

Ale možná jdeme svou cestou také proto, abychom lépe pochopili lidi se stejnými touhami. Možná podvědomě cítíme, že jim tak můžeme být blíž.



Je to tak. Ať chceš, nebo ne, odevzdáváš svým dětem nejen to, co by sis přála, nýbrž i to, co v Tobě žije, a to, co kolikrát nemůžeš sama žít tak, jak by sis přála. To je normální. Naším úkolem je, abychom si to uvědomili. Nikdo z nás nezačíná od nuly. Každý jsme něco podědili po svých rodičích. Ale přijde čas, kdy se musíme rozhodnout, zda to, co jsme podvědomě přejali od svých rodičů, chceme vědo-

mě uskutečnit ve svém životě, nebo zda ve svobodě vykročíme na svou vlastní cestu, která se ale nemusí nějak zvlášť lišit od cesty našich rodičů. Ale bude to naše vlastní cesta.

•••

Mluvil jsi o svém duchovním spojení s otcem. Ale jaké podobnosti vidíš mezi sebou a svou matkou, mojí babičkou, která se svou praktičností a komunikativností byla jistě v mnohém ohledu hodně odlišná od Tvého otce?

•••

Určitě jsem hodně podobný svému otci. Ale i od matky jsem leccos dostal. Především její praktický a optimistický způsob, jak zabrat, když to bylo potřeba. Obtížné situace zvládala s úžasnou lehkostí a humorem. Obdivuji ji za to, jak se dokázala vyrovnat se stářím a nemocemi a zůstat radostná. Určitě jsem od ní zdědil zájem o lidi. Když jsme byli malí, často jsme si utahovali z její zvědavosti, protože chtěla o každém všechno vědět. Ale nebyla to jen zvědavost. Byl to opravdový zájem o lidi a jejich jedinečné osudy. A od matky mám také smysl pro

praktičnost. Ale i prostou víru, že jsme v Boží ruce, že se Bůh o nás stará.

• • •

Už v deseti letech ses rozhodl odejít do klášterního internátu – ve věku, kdy mě moje děti ještě pravidelně prosí, abych se s nimi před usnutím pomazlila. Jak Tě napadlo odejít z té velké rodiny, od šesti sourozenců? To jsi už tak mladý věděl, že se staneš mnichem? Proč ses rozhodl jít právě tam?

• • •

V deseti letech člověk nemůže udělat životní rozhodnutí. Ale už tehdy mě fascinovalo jakési tajemno, které obklopuje kněžský úřad. Můj otec mi opatřil brožury o internátu sv. Ludvíka i opatství Münsterschwarzach, které ho provozovalo. Četl jsem je a zasáhlo mě to. V tom věku jsem se dokázal rychle nadchnout a s tímhle nadšením jsem v deseti letech odešel do internátu. Ze začátku se mi hodně stýskalo, prostředí internátu bylo mnohem drsnější než u nás doma. A jídlo bylo taky hodně jiné. Ale pomáhala mi myšlenka, že se jednou stanu

mnichem a misionářem. Tehdy jsem pořádně nechápal, co všechno to obnáší. Ale měl jsem v sobě touhu změnit svět k lepšímu, šířit všude křesťanství. Určitě tam bylo i hodně dětinské touhy být něčím mimořádným. Měl jsem velkou ctižádost stát se někým velkým, něco velkého dokázat. Ale na začátku cesty je takové nadšení nutné, aby se člověk vůbec do něčeho pustil. Vystřízlivění se pak neomylně dostaví. A pak se člověk ptá: Co doopravdy chci? Tuto otázku jsem si samozřejmě v pubertě stále znovu kladl. Ale ve všech pochybnostech, které přicházely, mě stále nesla myšlenka, že chci jako mnich a misionář změnit svět k lepšímu.

Zkušenosti všedního dne

Dnes se mladým lidem často klade na srdce, aby příliš nespěchali s dlouhodobými nebo dokonce celoživotními rozhodnutími. Tyto obavy mají svůj důvod – v mladém věku ještě dost neznáme svět kolem nás, a proto nejsme schopni realisticky odhadnout důsledky tak závažných rozhodnutí. Zvláště v naší generaci mají největší prioritu hodnoty jako flexibilita, možnost volby a možnost vyzkoušet si nejrůznější způsoby života a povolání. Lidé, kteří se příliš brzy zaváží k nějakému způsobu života, toho později často litují. Například páry, které uzavřely sňatek v mládí, mají jednoznačně vyšší riziko rozvodu než ty, které uzavřely manželství později. Otázkou je, jestli to je důsledek jejich „špatného“, možná nezralého rozhodnutí, nebo toho, že jsou vystaveni neustávajícím svodům jiných možností.

Když ses na začátku dospělosti rozhodl pro mnohšský život, byl jsi ve věku, kdy se jiní neodvažují k celoživotnímu svazku s *jednou* ženou

z obavy, že by se museli vzdát svodů ostatních žen. Jak jsi dospěl k přesvědčení, že právě tato cesta je pro Tebe ta pravá, navzdory všem omezením, která s sebou nese? V jednom rozhovoru, který jsem kdysi četla, jsi řekl, žeš tehdy měl strach, abys „nezměšťáčetl“, kdybys nešel do kláštera, ale založil rodinu. Co přesně jsi tím myslel? Oč myslíš, že bys byl ochuzen, kdyby ses stal „měšťákem“? A naopak: co by Ti takový způsob života byl mohl nabídnout, čeho ses vzdal?

•••

Když jsem se v devatenácti letech rozhodl stát mnichem, pochopitelně jsem nedokázal domyslet všechny důsledky. Jako každý devatenáctiletý jsem občas zatoužil mít vedle sebe ženu. Ale fascinace povoláním misionáře byla silnější. Tehdy jsem se řídil víc vůlí. Teprve později, v klášteře, jsem se začal zabývat i svými city. A tehdy se opět vynořila otázka, jestli by pro mě nebylo bývalo lepší, kdybych se oženil. Protože teprve v klášteře jsem doopravdy pocítil, čeho jsem se vzdal. Ale když jsem si pak představil, že se ožením, když jsem si to dopodrobna

vykreslil, pocítil jsem v hloubi své bytosti, že pro mě je život v klášteře to pravé. A znovu se ozvala ta obava, že kdybych se oženil, „změšťáčeň“ bych. Tehdy, v roce 1968, to byla doba studentské revolty. Slovo „měšťáci“ znamenalo něco negativního. Já jsem si pod tím představoval, že by mě pohltily starosti všedního dne a já bych neměl dostatek prostoru přemýšlet o podstatných otázkách lidství.

Samozřejmě vím, že člověk žijící v manželství může přemýšlet o podstatných věcech. Ale měl jsem pocit, že mnišství mě udržuje vnitřně bdělým.

Takže ano, znal jsem pochybnosti. Ale každou z těch myšlenek jsem vždycky dotáhl do konce. Dovolil jsem si alternativu mnišského života domyslet do nejmenších podrobností. A tak jsem pokaždé znovu dospěl k závěru: toto je moje cesta.



Nás rodiče pohlcují starosti všedního dne: je potřeba platit za byt a stravu, starat se o nemocné děti, utřít jim slzičky, když jsou smutné, a při tom všem nezanedbávat svého partnera. V ideálním případě bychom si přáli, aby naše partnerství

stále udržoval ohňostroj nadšení. Rodičovství v dnešní době vyžaduje skutečně „multitasking“, nezbyvá mnoho času zabývat se podstatnými otázkami lidství.

Přesto ale se mi zdá, že „měšťácký“ život vytváří ideální prostředí pro testování podstatných otázek života v praxi. Dokonce tvrdím, že jsem nikdy neprožívala křesťanské hodnoty tak intenzivně jako teď, v roli matky a manželky: snažím se vést své děti životem, v každém z nich vidím kus sebe, své vlastní silné i slabé stránky. Svým životem se snažím je učit autenticitě a integritě, spolehlivosti a důvěře. Snažím se dávat jim lásku, i když jsem někdy strašně unavená. Každý den znovu se musím učit odpouštět – dětem i sobě samé. V partnerství stále znovu poznávám, že můj muž a já jsme víc než jen pár – že vytváříme domov svým dětem, a že proto naše osobní zájmy nemohou být v popředí. Ve vztahu ke svému muži se stále znovu učím toleranci vůči jeho jinakosti, a on zase vůči mně, máme-li společně žít pod jednou střechou.

Teprve v partnerském životě si plně uvědomuji své slabé stránky – můj muž se ukázal být tím nejlepším zrcadlem. Ale musela jsem se naučit správné rovnováze mezi obětavostí a vnímáním vlastních potřeb. Toužíme po tom, aby nás náš partner přijímal s našimi slabostmi, tak, jak to ostatně očekáváme i od Boha.

Proto se mi zdá, že nezáleží ani tak na tom, který způsob života je vhodnější k přemýšlení o zásadních otázkách života. Je to spíš záležitost preferencí, jestli se těmi podstatnými otázkami chci zabývat jako mnich nebo jako člověk žijící rodinným životem.

Asi teprve v průběhu života poznáme, že bez přemítání nedospějeme k pochopení, a bez pochopení nedospějeme ke štěstí.

Umím si ale představit, že ani mnichovi nestačí teoreticky uvažovat o podstatných otázkách života. Je třeba zkušenosti.

Jaké události každodenního života mnicha Tě dovedly k tomu, abys uváděl do praxe křes-

řanské hodnoty, jako je láska, odpuštění, obětavost, tolerance – abych jmenovala aspoň některé?

• • •

Máš pravdu: křesťanské hodnoty je možno prožívat v rodině, v partnerství a v zaměstnání stejně dobře jako v klášteře. Jeden způsob života není lepší než ten druhý. Je jen jiný. A každý s sebou nese určitá nebezpečí. Život v klášteře může vést k pohodlnosti, sebestřednosti – a to všechno pod pláštíkem duchovna. A život ve světě může vést ke změšťáctění. Ale oba způsoby se zdaří jen tehdy, když se podíváme do očí pravdě o sobě samých, když se angažujeme pro druhé a když žijeme hodnoty, jako je láska, odpuštění, obětavost a tolerance. V klášteře je pro mě stálou výzvou život ve společenství. Je nás tady pod jednou střechou devadesát mužů. Jsou tu samozřejmě nejrůznější povahy. A nastavují mi zrcadlo, abych poznal pravdu o sobě. Právě jako celerář jsem konfrontován s potřebami a nároky jednotlivých bratří. To vyžaduje značnou dávku tolerance. A při své práci ve správě kláštera se učím obětavosti

a lásce. Naše spolužití není možné bez neustálého odpouštění, člověk stále znovu prožívá zranění a zklamání. Kdybych neuměl odpouštět, časem bych zahořkl. Tak je pro mě moje práce celeráře neustálou duchovní výzvou. Než jdu do kanceláře, snažím se v meditaci očistit své emoce, abych vyzařoval pokoj a důvěru, a ne hořkost, nespokojenost nebo tvrdost.



Když už jsme se dotkli tématu životní praxe: V dospívání i později jako mladá žena jsem měla absolutně přehnané představy o tom, jak se jednou moje děti budou zdravě stravovat, jaká budu pohodová a milující matka, a že se *moje* děti budou vždycky chovat vzorně – protože jak jinak by se měly chovat, když budou mít takovou super matku? Tehdy jsem si myslela, že manželství je dětská hra, a moje úkoly v rodině zrovna tak. Ale dnes při pohledu zpět nemůžu než souhlasit s Goethem, který už před více než 250 lety moudře poznamenal: „*Zkušenost je skoro vždy parodií myšlenky.*“

Ale něco jsem se naučila. Jsem přesvědčená, že dnes vím víc než včera a zítra budu vědět víc než dnes. Proto mi přijde zatěžko dávat druhým lidem nějaké rady do života, pokud jsem sama neprožila podobné situace. Myslím si, že jen zkušenost nám ukáže, co se musíme naučit: že každý člověk si svou realitu vykládá jinak a že vůbec každý člověk je jiný. Co je pro nás správné, ještě vůbec nemusí být správné pro druhého.

Jeden psycholog mi kdysi řekl, že duševní pády můžou někdy znamenat i jistý druh pokroku – protože skrze ně se blížíme nejhlubšímu bodu svého života, momentu, kdy jsme konečně přinuceni vstát. Takže realita je veskrze záležitostí interpretace.

Samozřejmě to neznamená, že bychom neměli přijímat vůbec žádné rady a museli si všechno prožít sami, abychom na něco přišli. Ale většinou nám nejvíc pomohou lidé, kteří mají podobnou zkušenost jako my.

Díky Bohu můžeme klást doplňující otázky, a to je také to, co děláš Ty při duchovních

rozhovorech, které tak často vedeš s lidmi, kteří hledají pomoc. Tak můžeš i jako mnich radit „normálním“ lidem, i když jsi neprošel stejnými zkušenostmi jako oni. A že se Tvá slova dotýkají tolika čtenářů, je důkaz, že se umíš dotknout jejich nejhlubších tužeb.

Ale přesto mě vždycky zaráží, když slyším, jak duchovní dávají rady ve věcech, které nemohli sami prožít. Jde například o otázky partnerství, sexuality, kariérismu, práva žen a záležitosti rodin. To jsou přeci témata, jichž se mniši a katolictví kněží vědomě vzdávají. Myslíš si, že existují otázky, ke kterým by se duchovní z úcty k autentické zkušenosti neměli vyjadřovat? Anebo se každý problém dá převést takříkajíc na společného jmenovatele, takže můžeme pomoci i lidem s úplně jinou životní zkušeností?

• • •

Dotkla ses důležitého tématu. Nemůžu nikomu radit zvenku. A realita je vždycky jiná než naše ideály. Kdo přemýšlí jen v rovině ideálů, zakusí brzy zklamání – anebo jede po dvou kolejkách. V hlavě má své

ideály, ale skutečnost je úplně jiná. Tu ale nechce vidět.

Já jako mnich si vůbec nemyslím, že bych mohl někomu radit. Proto také nemám rád různé příručky. Během rozhovorů se snažím naslouchat, co mi lidé vyprávějí. Snažím se pochopit, jak přemýšlejí. Ptám se, co by jim mohlo pomoci. Snažím se je dovést k bodu, kdy se dotknou moudrosti své vlastní duše. Nemyslím si, že bych jim mohl něco předepisovat nebo radit. Mohu jim jen říci, co ve mně jejich vyprávění vyvolává. A někdy jim také řeknu, jak bych se v dané situaci zachoval já.

V minulosti se kněží příliš často vyjadřovali k otázkám manželství. Katoličtí kněží měli spoustu starostí o to, jak mají manželé zacházet se svou sexualitou. Tady jsem opatrný. A vůbec se vyjadřuji jen k tomu, co mi lidé vyprávějí nebo na co se mě ptají. Sám se nikdy neptám na to, jak zacházejí se sexualitou. Přesto mi o tom ale manželé často vyprávějí, jak to u nich je a jaké mají problémy. Ale ani tehdy jim neradím. Spíš se jich ptám, jak by si to představovali, co by jim pomohlo.

Také si nemyslím, že bych mohl radit rodičům, jak mají vychovávat své děti. Ale rodiče mi vyprávějí, co se svými dětmi prožívají. Naslouchám jim, snažím se do nich vcítit. Neradím jim. Jen jim řeknu, co si myslím, že by mohlo pomoci mně, kdybych byl v jejich situaci. Především jde o správný vztah k sobě samému. Často jim radím, aby se pokusili cítit sami sebe, dotknout se středu své bytosti. Protože potom se chováním svých dětí nedají tak snadno strhnout ke hněvu. A ptám se jich: Čím vás vaše dítě tak dráždí? Co vám to připomíná? Nenastavuje vám vlastně vaše dítě zrcadlo? A dál: V jakých situacích reagujete podrážděně?

Při duchovním doprovázení mohu druhému člověku jen pomoci, aby si lépe uvědomoval jednotlivé situace a byl víc sám sebou. Jak při výchově dětí, tak například při vedení firmy jde samozřejmě o to, věřit v dobré jádro člověka – ať už dítěte, nebo spolupracovníka – a doufat, že se to dobré v něm rozvine silněji než jeho slabé stránky, které také každý má.

K žádnému rozhovoru nepřistupuji s postojem: vím, jak to je. Nevím vůbec nic. Můžu jen naslou-

chat, vcítit se, porovnávat prožitky lidí se svou vlastní zkušeností. V rozhovoru s druhým člověkem se mohu jen snažit zaslechnout, co toho druhého nebo mě samotného napadne. Rozhovor se zdaří jen tehdy, když oba spolu mluví, ne když jeden vystupuje jako ten, který všechno ví.

Často pociťuji velkou vděčnost, že mi lidé o sobě tolik vyprávějí, že mají tak velkou důvěru, že mi říkají i věci, za které se stydí. Pro mě je důležité, abych neposuzoval to, co mi ten druhý vypráví, ale abych jen vnímal, o co jde, a spolu s ním hledal cesty, jak se k těm problémům postavit. A jsem vděčný, když ten druhý ode mě odchází vzpřímenější, s pocitem, že se cítí silnější, že ví, co teď musí udělat.

Dospěl k tomu sám, není to jen něco, co jsem mu řekl já. Při rozhovorech často zjišťuji, jak jsme si všichni podobní. Všichni bojujeme s podobnými problémy: nedostatkem sebevědomí, přecitlivělostí, strachem, závistí, žárlivostí a zklamáním. To prožíváme všichni, jsou to základní vzorce chování, které se týkají každého. Liší se jen kontextem našich životů. Víím, že jako mnich s mnohými situacemi nemám

vlastní zkušenost. Přesto se ale při rozhovoru cítím druhému velmi nablízku. Dokážu se vcítit do toho, jak mu je. A tak můžeme mluvit o tom, co oba cítíme.



Lidé často hledají radu, když musí udělat nějaké důležité rozhodnutí, a mnozí z nás se ke svým životním rozhodnutím stále znovu vracejí. Rádi by byli měli předem nějakou emocionální podporu, někoho, kdo by je podržel. „Co by se bylo stalo, kdyby...“ je typická otázka, kterou si všichni občas klademe.

Právě proto, že máme v životě tolik možností volby, si nikdy nejsme jisti, že jsme se vydali správným směrem. Často potkávám lidi, kteří si zoufají ze zdánlivě špatných rozhodnutí, protože mají pocit, že je nemohou vzít zpět a musí teď žít s jejich důsledky – ať už to je rozchod s partnerem, nebo třeba bezdětnost, protože tak dlouho dávali přednost své kariéře, až už bylo pozdě na založení rodiny.

Předpokládám, že jsi také někdy zapochyboval o správnosti svých rozhodnutí. Jak ses naučil

překonávat tyto pochybnosti a co radíš lidem, kteří se nedokážou smířit s důsledky svého jednání?



V dnešní době se mnoho lidí zdráhá rozhodovat, protože chtějí učinit to jediné absolutně správné rozhodnutí. Ale takové neexistuje. Existují jen moudrá rozhodnutí, která nám otevírají nové horizonty. A pak samozřejmě přicházejí otázky, jestli jsme se přece jen neměli rozhodnout jinak. Ale je jasné, že nemohu mít všechno zároveň.

Rozhodnu-li se pro nějakou cestu, musím zároveň oželeť všechny ostatní. Oželeť, to znamená prožít si bolest, že jsem se něčeho vzdal. Jestliže mě tato bolest přivede na dno mé duše, mohu se dotknout svého skutečného já. Tehdy se moje rozhodnutí relativizuje.

Není ani tak důležité, jak se rozhodnu, nýbrž že se rozhodnu a pak si za tím rozhodnutím stojím. To mohu jen tehdy, když opustím iluzi absolutně správného rozhodnutí.

Ptáš se, co radím lidem, kteří mají potíže smířit se s důsledky svého jednání. Pochybuji-li o správnosti

svého rozhodnutí, dostávám se k otázkám jako: Co vlastně chci od života? Na čem mi záleží? Na tom, abych měl vždycky dobrý pocit? Nebo na tom, aby se mi splnila všechna přání? Nebo mi jde o to, žít autenticky, objevovat i ve složitých situacích v sobě nové možnosti? Samozřejmě jsou situace, kdy mě mé dřívější rozhodnutí vede do slepé uličky; pak je někdy nutná radikální změna. Ale při všech změnách je potřeba v životě zachovat určitou kontinuitu, jakousi červenou nit. Když se mi zhroutí nějaký konkrétní životní sen – například v partnerství, v mnišském životě –, měl bych se ptát po jádru tohoto svého snu. Jaký cíl jsem tím tehdejším rozhodnutím sledoval? Nedal by se uskutečnit i jiným způsobem? Jádro mého životního snu se nemůže rozpadnout.

Každá krize, do které nás naše rozhodnutí přivede, by měla oddělit to, co je v nás povrchní, od toho, co je v hloubce, to podstatné od vnějšího, skutečné od zdánlivého. Každá cesta vede soutěskami. Ale když se nenechám odradit, mohou se mi za soutěskou otevřít nové obzory.

Vydržet samotu

Snažím se Tvé rozhodnutí pro mnišský život porovnat s rozhodnutím pro partnerství. Ve vztahu se opakují období absolutní blízkosti, kdy jsou oba naprosto přesvědčeni o vzájemné lásce, s fází, kdy svou sounáležitost necítí tak silně.

Nevím, jestli je snazší nebo těžší překonávat krize ve vztahu nebo pochybnosti o mnišském povolání. V manželství ti partner může podat ruku, dát pusu, obejmout tě a tak tě ubezpečit, že vaše láska trvá a že to je dobře, že jste spolu. Ale mnozí vztah ze dne na den opouštějí, přestože ten druhý by chtěl, aby láska mezi nimi trvala dál. V partnerství je tedy nutné, aby oba chtěli kráčet společnou cestou. V jistém smyslu je člověk vydán všanc svému partnerovi a jeho představě, a podstupuje tak větší riziko než mnich, který de facto musí přesvědčit „jen“ sám sebe, že se rozhodl správně. Ale je na to sám, bez onoho láskyplného objetí nebo podání ruky. Nakolik je člověk v bratrském společenství „osamělým

bojovníkem“, který se se svými vnitřními konflikty musí ve vší tichosti vypořádat sám?



Ano, mnišství s sebou nese i samotu, kterou jako mnich vědomě přijímám. Být sám pro mě není něco negativního. Slovo mnich, monachos je odvozeno od řeckého „monos“, což znamená nejen osamělý, ale také jeden, jediný. Zamýšlel se nad tím například Peter Schellenbaum a došel k tomu, že být „jeden“ může znamenat také být „v jednotě“, v jednotě se vším.

Velká část duchovního života spočívá v tom, najít mír se svými vnitřními konflikty. To je něco, co musí udělat každý sám. Ale cesta k vyrovnání se s vnitřními protiklady vede skrze společenství. V klášteře mluvíme i o svých vnitřních konfliktech. Pochopitelně to nevyprávím celému společenství. Ale jsou tu spolubratři, se kterými o tom můžu mluvit. Kromě toho absolvuji každých šest týdnů supervizi u psychologa mimo klášter. Při ní řešíme i to, jak se stavím k věcem, které mnou hýbou, které mě znejistňují, se kterými se potýkám.

Jestli budu dobrým mnichem, záleží i na společenství, ve kterém žiji. Samozřejmě, že jsem se pro svou cestu musel rozhodnout sám. Ale může se stát, že společenství je tak náročné, že v něm své povolání nemůžu žít. V tom je to podobné jako partnerství, kdy zdar mé lásky závisí i na tom druhém.



Vědomě přitakáváš své samotě. Ale mnoho lidí dnes trpí osamělostí. Sociolog Janosch Schobin v tomto směru zkoumal naši společnost a konstatuje: *„Čím dále společnost pokročila ve svém institucionálním a hospodářském vývoji, tím méně poskytuje příležitosti ke kontaktu s rodinou a příbuznými. (...) V zásadě má naše společnost tendenci omezovat příležitosti kontaktu s blízkými osobami.“* Samota dostala „stigma osobního selhání“.

Podle jeho názoru ale má samota i řadu výhod: kdo se nemusí obávat odmítnutí a kritiky svých nejbližších, může si dovolit být kreativnější, pouštět se do nových věcí. Samota nám

poskytuje jakýsi ochranný plášť anonymity, prostor, ve kterém můžeme sami sebe objevovat nebo zakoušet novým způsobem.

Jeden argentinský přítel mi kdysi vyprávěl, jak se po ukončení studia přestěhoval ze svého malého rodiště v Jižní Americe do New Yorku. Zpočátku byl v šoku z anonymity, protože u něj doma ho všichni znali, cítil se tam v bezpečí. Ale zanedlouho si uvědomil, jak se najednou cítí vnitřně svobodný, že může jít svou vlastní cestou. Samota tedy s sebou může nést i možnosti růstu a rozvoje.

Většinou ale samotu nevnímáme jako odrazový můstek kreativity. Naopak: průzkumy ukázaly, že se dnes každý čtvrtý člověk samoty bojí. Týká se to především starých lidí, nezaměstnaných a nezadaných.

V klášteře není nikdo nezaměstnaný, nikdo z vás nemá partnerku a seniory neodsouváte na vedlejší kolej, když je opouštějí síly. Kromě toho se setkáváte k modlitbě, k práci a k jídlu, takže se pravidelně stýkáte.